

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Гаруста Юрія Віталійовича на дисертацію Яковця Олександра Васильовича «Адміністративно-правовий статус Державної спеціальної служби транспорту», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

В умовах сьогодення, актуальність теми дисертаційного дослідження Яковця Олександра Васильовича на тему: «Адміністративно-правовий статус Державної спеціальної служби транспорту» не може викликати жодних сумнівів, адже як зазначає сам автор: транспортна система та її структура є важливим індикатором розвитку будь-якої сучасної цивілізованої країни. Вона слугує не лише критично важливим елементом функціонування господарського комплексу, який забезпечує мобільність населення, переміщення товарів, ресурсів і засобів виробництва, а й ключовим інструментом забезпечення обороноздатності країни, її спроможності оперативно реагувати на виклики надзвичайного, техногенного чи військового характеру. В Україні, в умовах повномасштабного військового вторгнення з боку російської федерації, роль транспортної інфраструктури набуває не лише економічного, а й стратегічного значення. Транспорт став ключовим чинником забезпечення національної стійкості, своєчасного перекидання військових підрозділів, евакуації цивільного населення, доставки гуманітарних вантажів і матеріально-технічного забезпечення сектору безпеки й оборони (с.18). Саме на Державну спеціальну службу транспорту покладено обов'язок забезпечення безпеки на транспорті, адже ця Служба є спеціалізованим військовим формуванням, що входить до системи Міністерства оборони України, призначеним для забезпечення стійкого функціонування транспорту, будівництва нових та/або відновлення пошкоджених об'єктів єдиної транспортної системи України в інтересах оборони держави, об'єктів споруд загальновійськового та спеціального призначення, а також об'єктів

нерухомості та інфраструктури у сфері управління Міністерства оборони України.

Про своєчасність дисертаційного дослідження свідчить те, що воно виконано відповідно до актуальних наукових програм, планів та тем, що підтверджується дотичністю обраної проблематики до актуальних Стратегій та Концепцій розвитку держави в сучасних умовах.

Сформульовані в роботі мета та завдання повністю відповідають встановленим вимогам та дозволяють розкрити предмет дослідження. Зокрема, основною метою слушно обрано - з'ясувати зміст і розкрити особливості адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту, на основі чого надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового забезпечення цього спеціального військового формування (с.20). У свою чергу завданнями є: охарактеризувати правовідносини щодо стійкого функціонування транспорту в мирний час та особливий період як об'єкт адміністративно-правового дослідження; з'ясувати місце Державної спеціальної служби транспорту у сфері оборони та національної безпеки; встановити стан нормативно-правового забезпечення діяльності Державної спеціальної служби транспорту й окреслити місце в ньому адміністративного законодавства; визначити поняття та навести структуру адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту; розкрити функціональну складову адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту; надати характеристику інструментальній складовій адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту; розкрити організаційно-штатну структуру Державної спеціальної служби транспорту; встановити юридичні гарантії діяльності Державної спеціальної служби транспорту; опрацювати шляхи гармонізації адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту зі стандартами держав-членів НАТО; запропонувати напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності

Державної спеціальної служби транспорту (с.20–21).

Варто також звернути увагу на об'єкт та предмет дослідження (с. 21), які сформульовані вдало та у відповідності до встановлених вимог.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: діалектичний, структурно-логічний, системно-функціональний, документального аналізу, логіко-семантичний, порівняльно-правовий, соціологічний, системно-структурний, метод моделювання та інші методи пізнання (с.21–22). Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Високий ступінь наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел (список використаних джерел містить 178 найменувань). Науково-теоретичне підґрунтя роботи становлять праці фахівців галузей адміністративного, конституційного, цивільного, господарського права тощо. Крім того, було використано напрацювання вчених – представників інших галузевих наук: теорії держави та права, теорії управління, соціології, філософії, психології тощо. Нормативно-правову основу дисертаційної роботи становлять нормативно-правові акти різної юридичної сили, зокрема Конституція України, ратифіковані у встановленому законом порядку міжнародні договори й угоди, а також низка законодавчих і підзаконних актів, у нормах яких закріплено правовий статус Державної спеціальної служби транспорту. Інформаційною та емпіричною базою дисертаційної роботи є науково-періодичні видання, статистичні матеріали тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією з перших спроб розкрити зміст та узагальнити особливості адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту, та надати пропозиції й рекомендації,

спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності цього спеціалізованого військового формування (с.23). Зокрема в роботі:

- запропоновано законодавчо розширити перелік завдань Державної спеціальної служби транспорту, закріпивши такі: 1) моніторинг, запобігання та реагування на кіберінциденти в транспортній сфері, а також участь у створенні захищених систем управління перевезеннями взагалі та в умовах воєнного стану зокрема; 2) організація стратегічного планування військово-транспортної логістики, що включає визначення маршрутів і коридорів постачання, координацію з іншими силовими структурами, формування мобільних транспортних підрозділів для оперативного перекидання військ, техніки та гуманітарних вантажів у кризових регіонах; 3) забезпечення енергетичної стабільності критично важливих об'єктів транспортної інфраструктури, зокрема створення мобільних систем енергопостачання, поновлення електричних мереж на залізничних ділянках, забезпечення автономної роботи мостів тощо; 4) розробка та впровадження інноваційних технологій у сфері транспортного будівництва, що включає розробку нових технологій, укріплення інфраструктури, а також моделювання стійкості транспортної системи в умовах бойових дій; 5) здійснення аналітичної та прогнозної діяльності щодо стійкості транспортної системи в умовах криз (с.23);

- удосконалено теоретичний підхід щодо узагальнення переліку особливостей транспортних правовідносин, до яких віднесено такі: 1) виникають у процесі функціонування різних видів транспорту (залізничного, автомобільного, морського, авіаційного, трубопровідного тощо); 2) мають комплексний характер і регулюються нормами адміністративного, цивільного, господарського, трудового та інших галузей права; 3) поєднують публічно-правові та приватно-правові елементи; 4) регулювання цих відносин передбачає використання особливого набору інструментів, зокрема адміністративно-правових; 5) спрямовані на

забезпечення безперервності, безпеки, ефективності й стійкості транспортного процесу; 6) можуть змінюватись залежно від правового режиму в державі: у мирний час, або в особливий період, зокрема в разі воєнного чи надзвичайного стану (с.25);

- обгрунтовано, що організаційно-штатна структура Державної спеціальної служби транспорту – це нормативно визначена внутрішня конструкція Держспецтрансслужби, представлена складовими підрозділами й органами з індивідуально встановленими функціями, а також затвердженим переліком вакантних і зайнятих посад, відповідні їм службові права, обов'язки, компетенція, вимоги щодо кваліфікації тощо (с.27);

- доведено, що в процесі функціонування транспорту як у мирний час, так і в особливий період виникає складна система правовідносин, що охоплює як приватний, так і публічний сектори. Зокрема, у мирний час ці правовідносини регулюють переважно норми: а) адміністративного права, які визначають компетенцію органів державної влади у сфері транспорту, порядок ліцензування, нагляду, державного контролю та реагування на порушення; б) цивільного права, що регулює договірні відносини між перевізниками, вантажовідправниками, пасажирями, страховими компаніями й іншими суб'єктами; в) господарського права, що встановлює правила здійснення підприємницької діяльності у сфері транспорту, управління майном транспортних підприємств, відповідальність за неналежне виконання зобов'язань; г) трудового права – визначає умови праці, дисципліну, відповідальність і соціальний захист працівників транспортної галузі, які є ключовою ланкою забезпечення стійкості транспортного процесу (с. 88);

- обгрунтовано, що адміністративно-правовий статус Державної спеціальної служби транспорту – це комплексна, багаторівнева система правових ознак, яка визначає її місце в механізмі державного управління, характеризує та відображає організаційно-правову природу, компетенцію, функціональні повноваження, підпорядкованість, форми взаємодії з іншими суб'єктами публічної влади та громадянами, а також особливості правового

режиму її діяльності у сфері забезпечення безпеки, обороноздатності й сталого функціонування транспортної інфраструктури держави. Аргументовано, що елементи відповідного статусу доцільно поділити на такі групи: 1) функціональні, які охоплюють мету, завдання, функції та принципи діяльності Держспецтрансслужби; 2) інструментальні, зокрема: а) компетенція; б) повноваження Держспецтрансслужби; 3) організаційно-управлінські, які охоплюють організаційно-штатну структуру Державної спеціальної служби транспорту; 4) юридичні гарантії діяльності Служби (с.92);

- встановлено, що принципи діяльності Державної спеціальної служби транспорту – це основоположні ідеї, вимоги та правила, на яких ґрунтуються організація, функціонування та реалізація завдань цієї служби у сфері забезпечення обороноздатності держави, захисту національних інтересів і безпеки на транспорті (с.152);

- аргументовано, що організаційно-штатна структура Державної спеціальної служби транспорту – це нормативно визначена внутрішня конструкція Державної спеціальної служби транспорту, представлена складовими підрозділами й органами з індивідуально встановленим функціоналом, а також затверджений перелік вакантних і зайнятих посад, відповідні їм службові права, обов'язки, компетенція, вимоги щодо кваліфікації тощо (с.155);

- запропоновано уніфікувати законодавство про діяльність Держспецтрансслужби шляхом прийняття нового Закону України «Про Державну спеціальну службу транспорту». Така необхідність, на думку автора, обумовлена тим, що діючий на сьогодні законодавчий акт був прийнятий тоді, коли система національної безпеки та оборони України мала кардинально іншу структуру, а власне Держспецтрансслужба розглядалася переважно як допоміжне військове формування для забезпечення функціонування транспортної інфраструктури у воєнний час. Проте сьогодні, в умовах повномасштабної збройної агресії з боку російської федерації проти

України, цей підхід дещо втратив актуальність. Роль Державної спеціальної служби транспорту суттєво розширилася: вона бере участь у забезпеченні мобільності військ, відновленні зруйнованих транспортних шляхів, розмінуванні, охороні стратегічних об'єктів і здійсненні заходів територіальної оборони. Отже, чинна законодавча база вже не відповідає сучасним потребам ані за структурою, ані за змістом (с.190–191).

В дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення і висновки.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної та нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям подальшої наукової дискусії та напрямами подальшої розробки даної проблеми. До них варто віднести:

1. Так, у науковій новизні, здобувач відмічає, що в роботі вдосконалено «визначення поняття «національна безпека України», яке запропоновано тлумачити як стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу, прав і свобод громадян, а також життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави, від внутрішніх і зовнішніх загроз, який забезпечує стабільний розвиток країни, її незалежність, політичну, економічну та соціальну стабільність, а також можливість реалізації національних інтересів у сучасному світі» (с.25) і це добре, однак таке визначення виходить за предмет дослідження тож його не варто було вказувати у науковій новизні дисертації.

2. У підрозділі 1.1, автор занадто захопився історичним екскурсом щодо розвитку транспорту, починаючи його з XV ст. (с.29–32). Сучасна транспортна система і транспортна система часів раннього середньовіччя це зовсім різні історії, тож варто було все ж таки зупинитись на аналізі розвитку саме сучасної транспортної системи.

3. Характеризуючи адміністративно-правовий статус Державної спеціальної служби транспорту, зокрема, його функціональну складову,

автор аналізує мету, завдання, функції і принципи її діяльності (підрозділ 2.1). На моє переконання, досить спірним є підхід дисертанта щодо необхідності віднесення принципів до функціональної складової адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту

4. Досить цікавою є пропозиція автора уніфікувати законодавство про діяльність Держспецтрансслужби шляхом прийняття нового Закону України «Про Державну спеціальну службу транспорту» (с.190–191). Однак робота мала б більшу практичну користь, якби здобувач запропонував у додатках хоча б структуру відповідного Проекту Закону.

5. Як недолік, варто відмітити, що дисертант занадто захопився викладенням основних положень роботи у висновках до підрозділів, наприклад, висновки до розділу 1 та 2 викладено майже на 8-ми сторінках (с.86–93), (с.150–158), а загальні висновки дисертації які мають бути змістовними та розкривати результати дослідження - лише на 6 сторінках (с.194–201).

Разом із тим, зазначені зауваження носять дискусійних характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної О.В. Яковцем дисертаційної роботи та не знижують її достатній науково-теоретичний рівень й практичну значущість.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані в: науково-дослідній сфері – як теоретичне підґрунтя для проведення подальших досліджень, присвячених характеристиці адміністративно-правового статусу Державної спеціальної служби транспорту; правотворчій діяльності – для розробки нових і вдосконалення діючих нормативно-правових актів різної юридичної, норми яких визначають адміністративно-правовий статус Державної спеціальної служби транспорту; правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності Державної спеціальної служби транспорту; освітньому процесі – під час підготовки науково-методичних матеріалів,

підручників і навчальних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Основи національної безпеки України» тощо.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог. Ознак порушень вимог академічної доброчесності в наукових працях здобувача не виявлено.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правовий статус Державної спеціальної служби транспорту» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю й обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Яковець Олександр Васильович - заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

Професор кафедри військового права та правоохоронної діяльності
Національного університету оборони України
доктор юридичних наук, професор

Юрій ГАРУСТ

